

Maatschappelijk beeld van Nederland in coronatijd

SCP, CPB, PBL en RIVM

13 januari 2022

Kim Putters

Maatschappelijk beeld

> Domeinen:

- Economie
- Arbeid en inkomen
- Onderwijs
- Gezondheid en zorg
- Cultuur en vrije tijd
- Leefomgeving

> Indicatoren:

- Bbp; consumptie huishoudens; staatsschuld
- **Arbeidsparticipatie**; werkloosheid
- **Kwaliteit van leven; welbevinden; eenzaamheid; psych. Gezondheid, ziektelast**
- Leefstijl/(on)gezond gedrag
- Zorggebruik; mantelzorg
- Risicoperceptie
- **Vertrouwen; draagvlak; naleving & gedrag**

Achtergrond informatie: maatschappelijk beeld

Ruim voor de coronacrisis lagen er grote opgaven in de samenleving:

Toename van ongelijkheden tussen groepen

Grote verschillen in zelfredzaamheid van burgers

Met gevolgen voor kwaliteit van leven en kansen individuele burgers...

... en de samenleving: vertrouwen in instituties, elkaar en de toekomst

Bredere impact coronacrisis naast de volksgezondheid:

De coronacrisis heeft bestaande problemen bij kwetsbare groepen verdiept en tot nieuwe kwetsbare groepen geleid

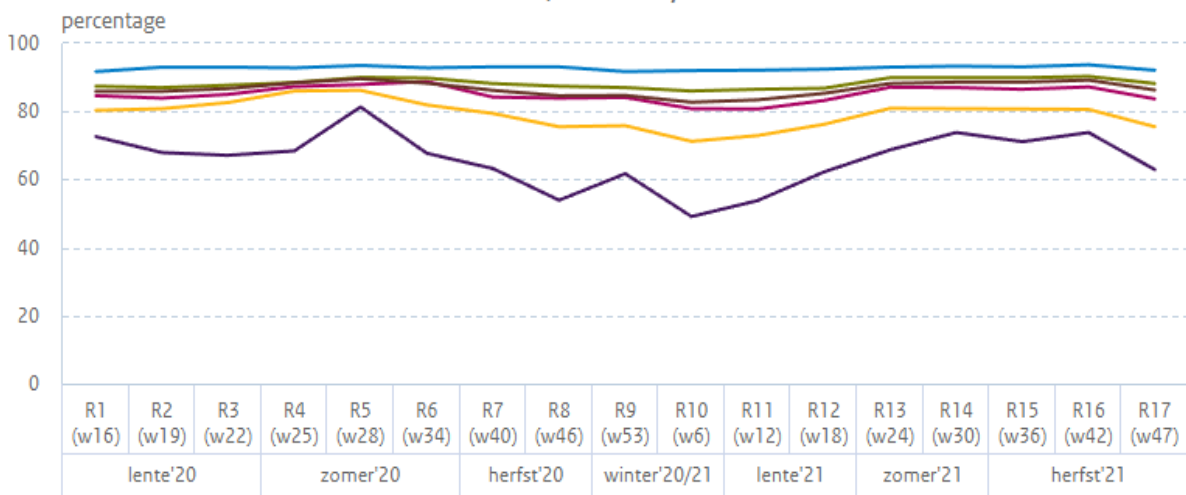
Impact coronacrisis: op welbevinden en vertrouwen van burgers

en o.a. op arbeidsmarkt, onderwijs en sociaal domein

Welbevinden, daling mn jong-volwassenenen

Verandering psychische gezondheid naar leeftijd

Gezond; Ronde 1 t/m 17

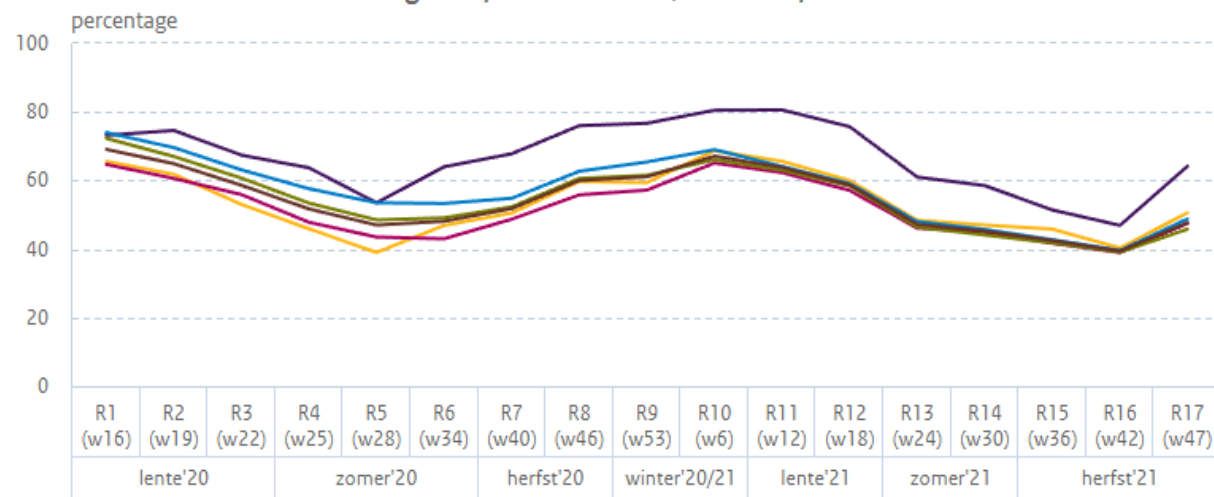

per ronde (R) en week (w)

- 16-24
- 25-39
- 40-54
- 55-69
- 70+
- Totaal

Verandering in eenzaamheid naar leeftijd

Enigszins /sterk eenzaam; Ronde 1 t/m 17

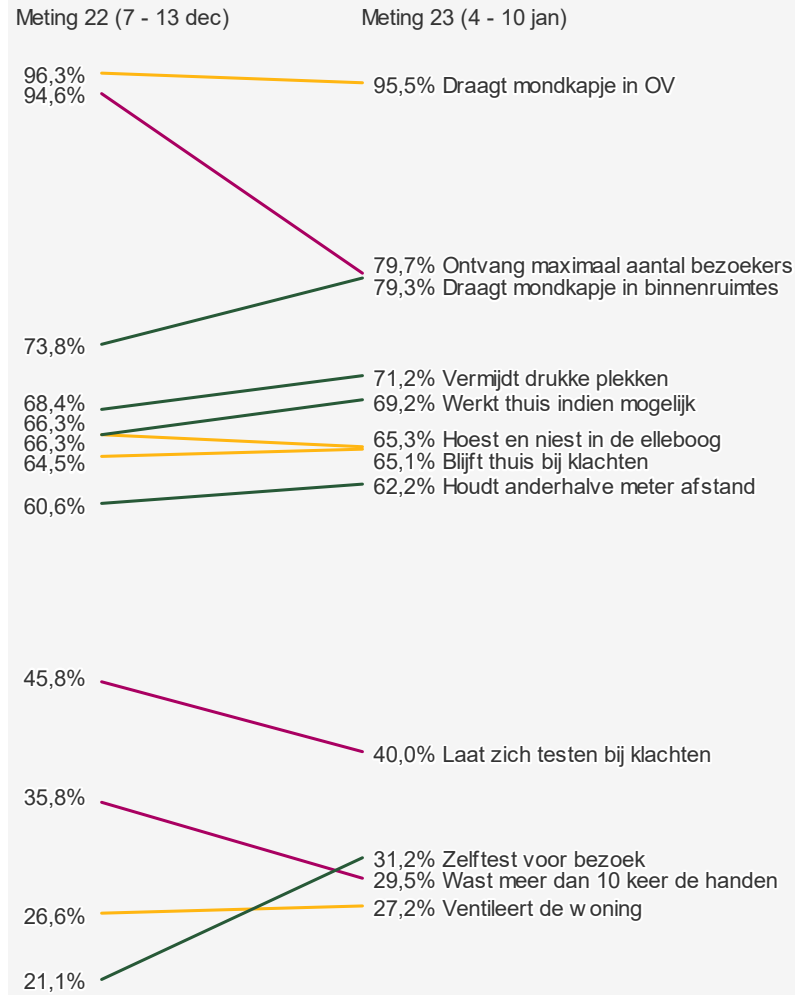
per ronde (R) en week (w)

- 16-24
- 25-39
- 40-54
- 55-69
- 70+
- Totaal

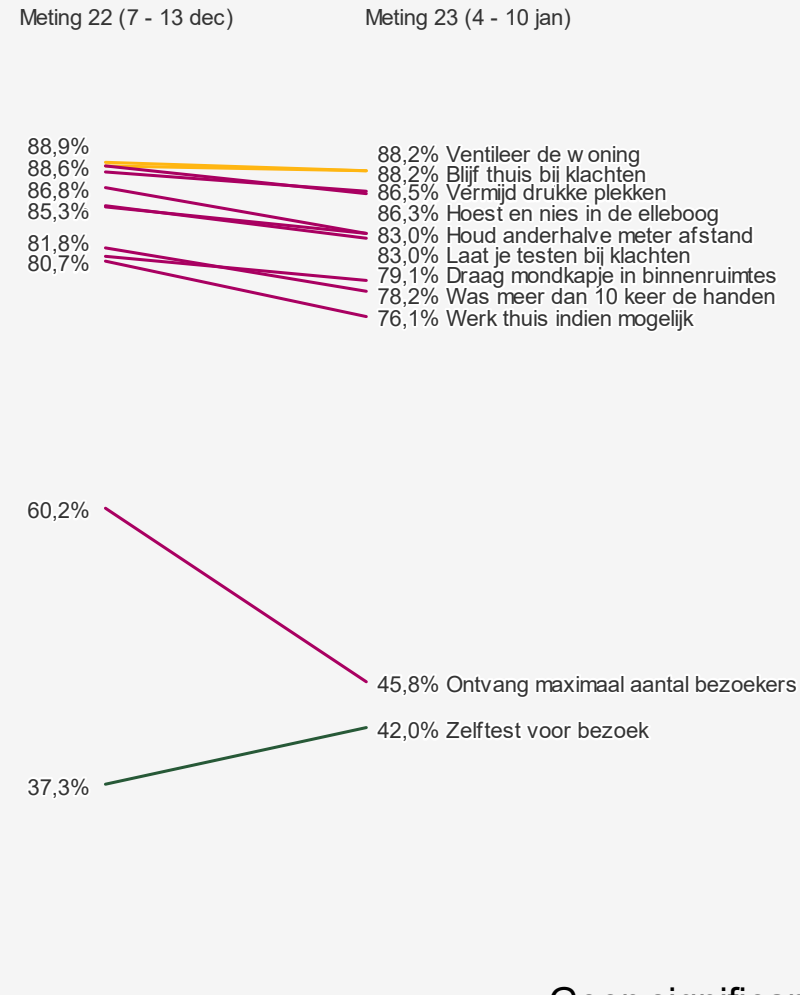
Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

NB meest recente meting betreft eind november

Verandering naleving gedragsregels

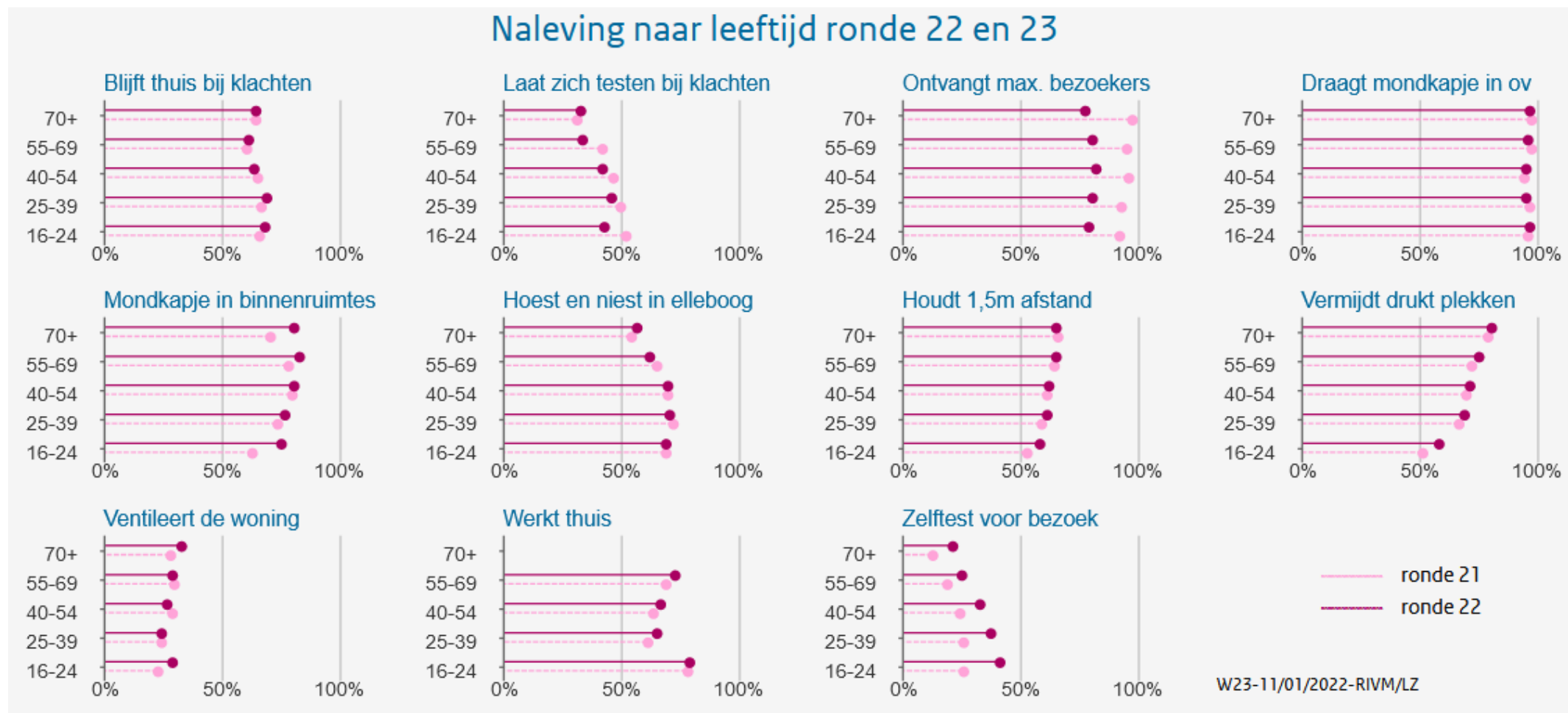

Verandering draagvlak gedragsregels

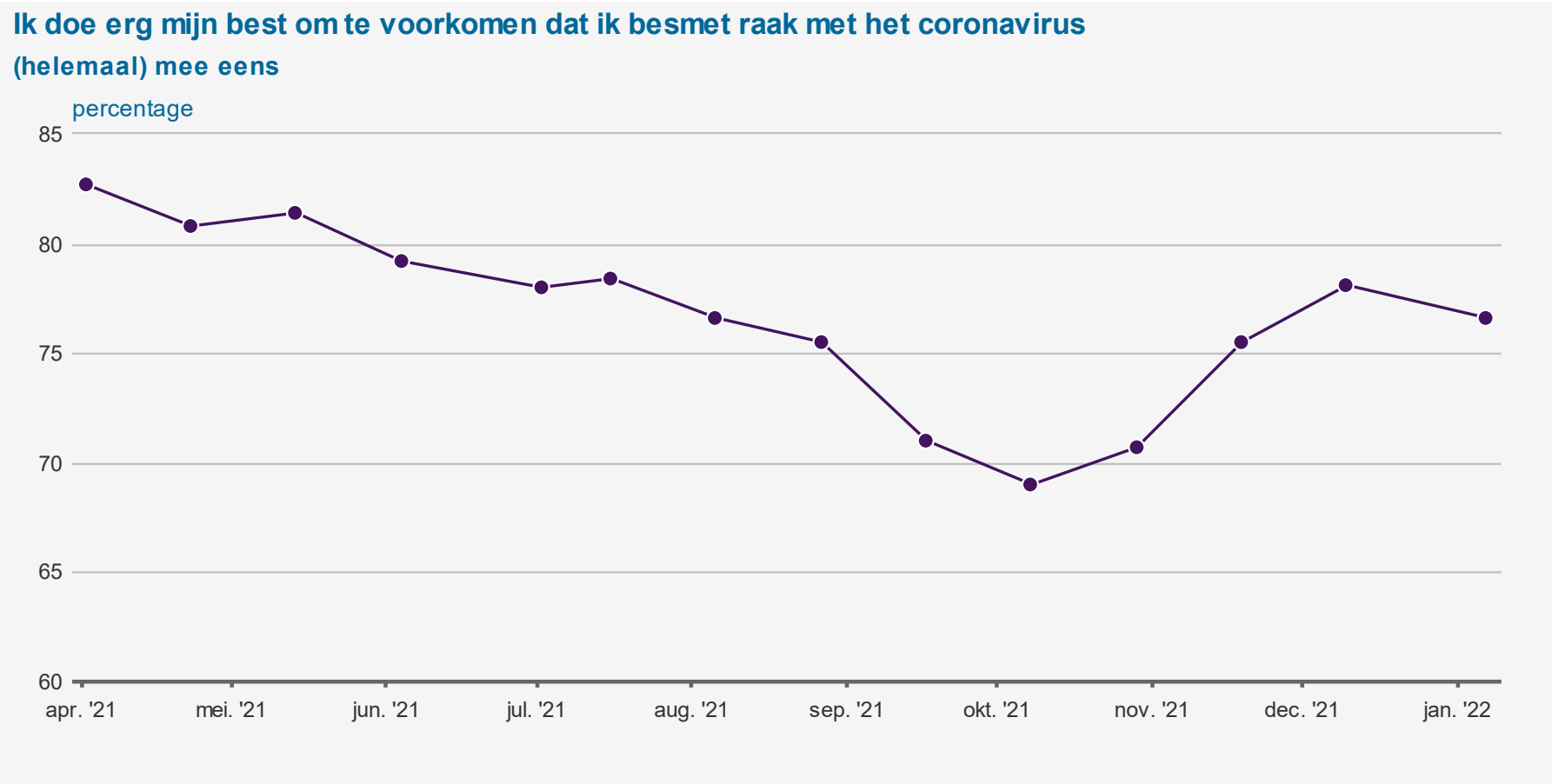

— Geen significante verandering

Naleving begin jan (R23) vs half dec (R22)

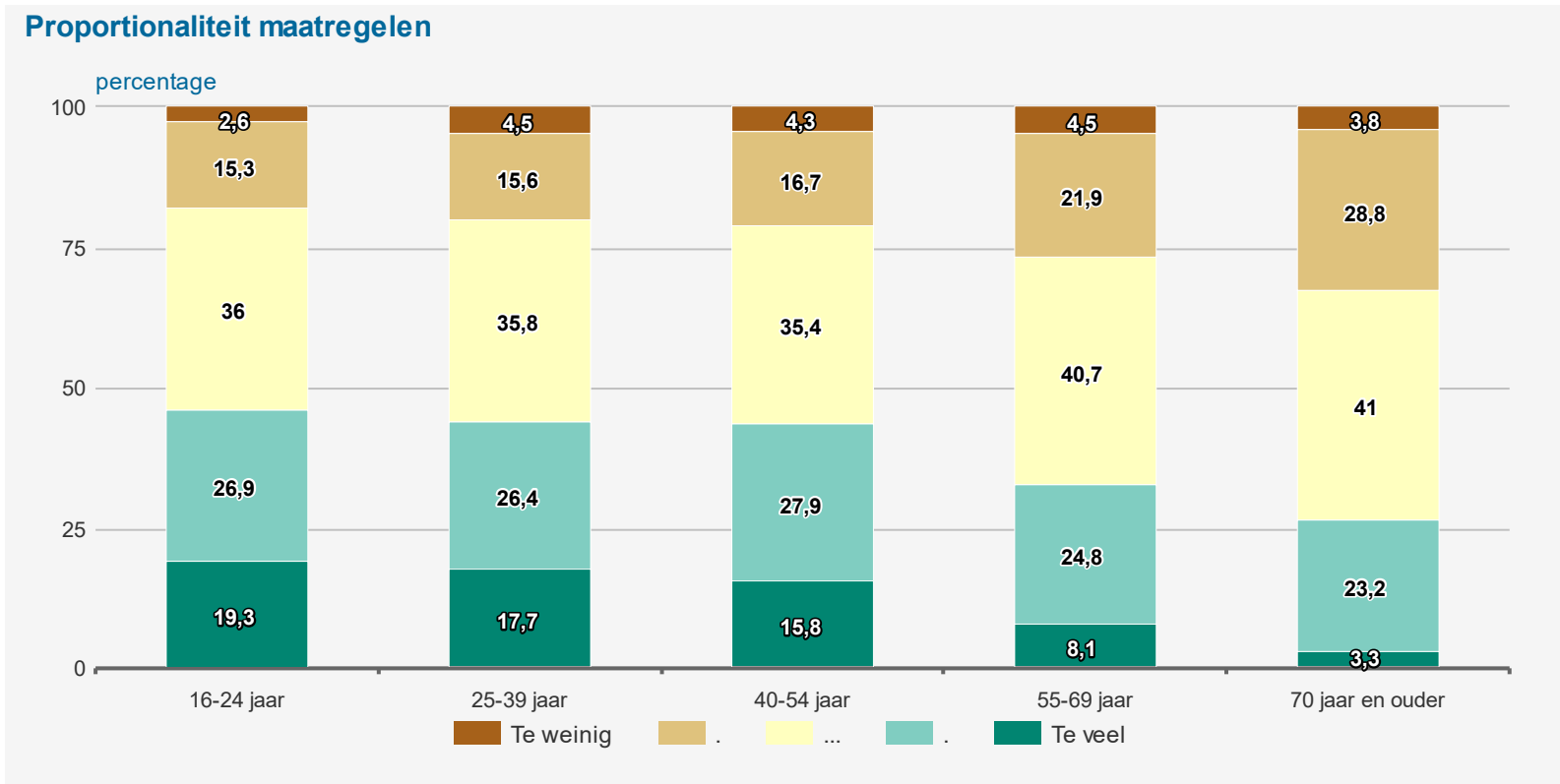

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

Ervaren proportionaliteit van aantal maatregelen

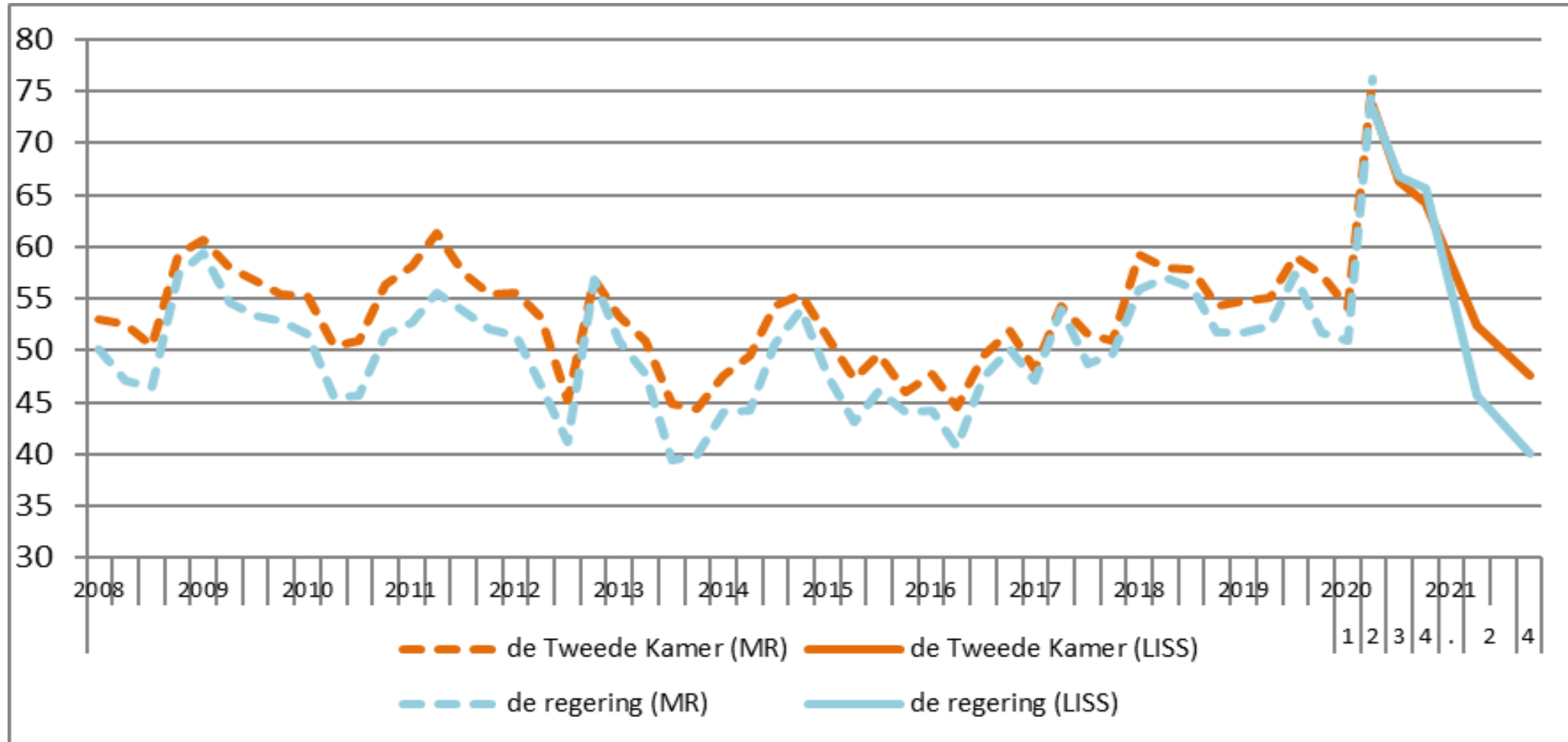
Totale bevolking:

- Veel te weinig maatregelen 4,1%
- Te weinig 19,5%
- Voldoende 37,7%
- Te veel 25,9%
- Veel te veel maatregelen 12,8%

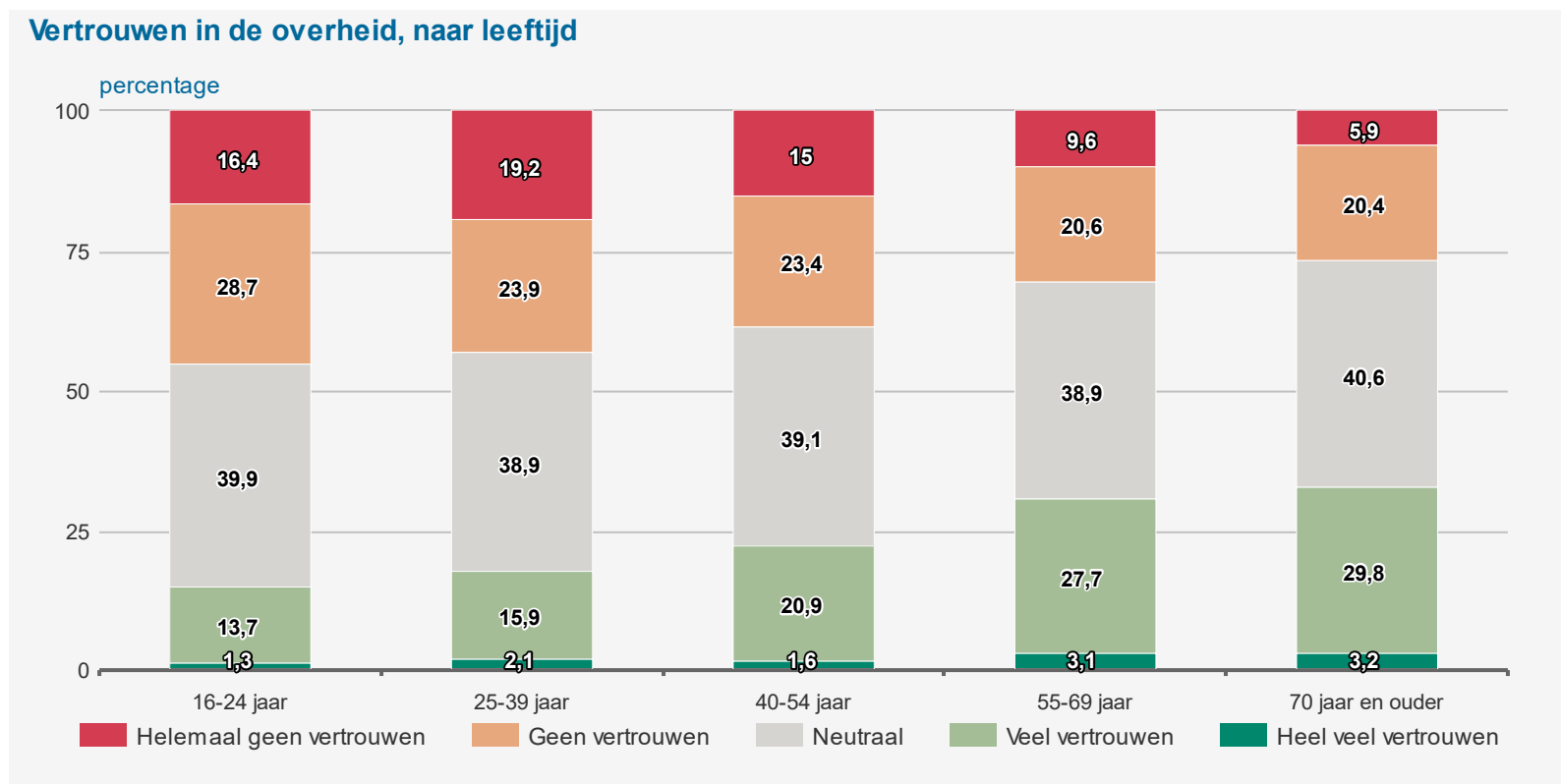

Politiek vertrouwen opnieuw dalend

Bron: Continue Onderzoek Burgerperspectieven 2021 | 4

Vertrouwen in het **coronabeleid** van de overheid

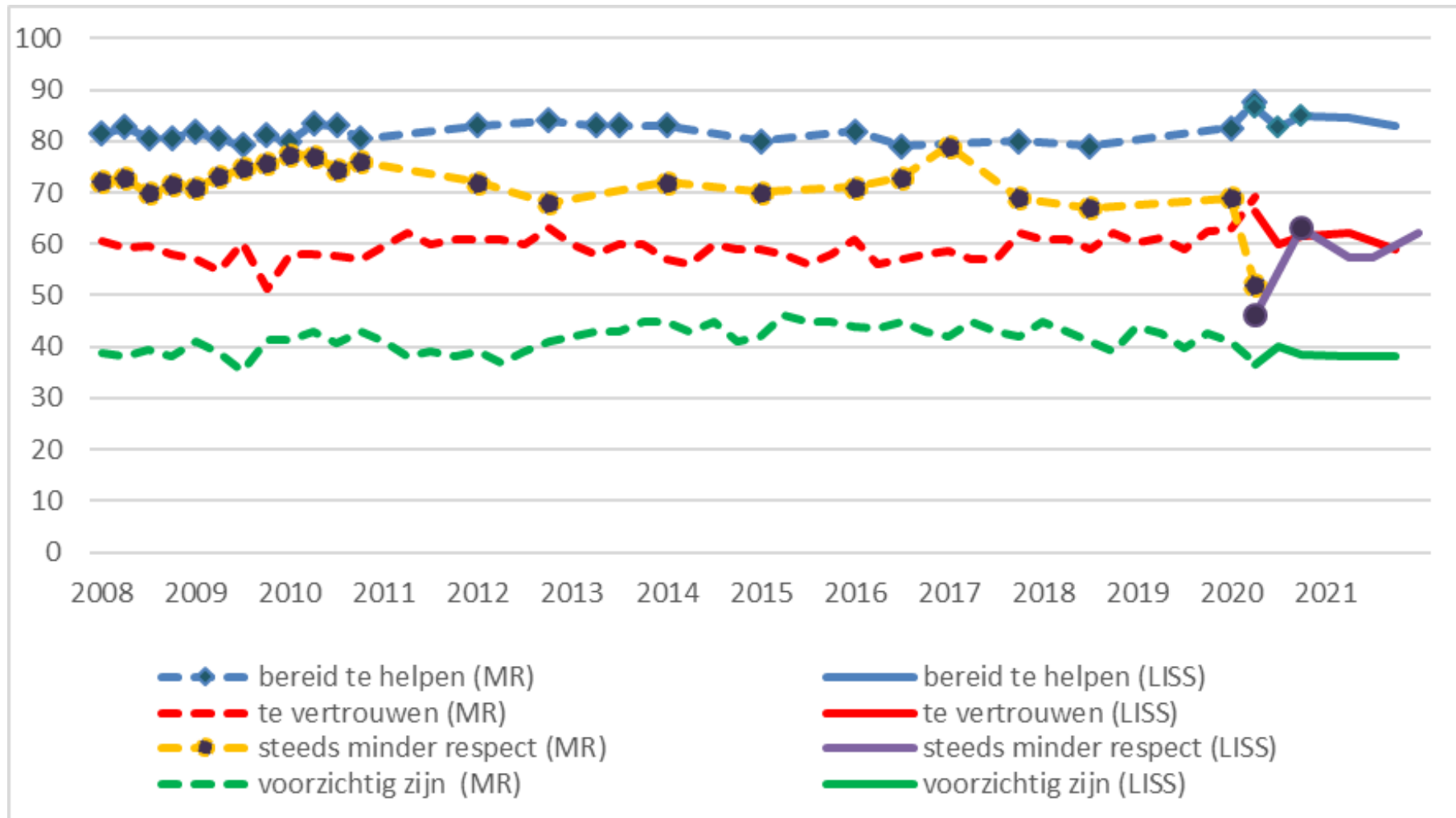

Totale bevolking:

- Helemaal geen vertrouwen: 13,4%
- Geen vertrouwen: 23,1%
- Neutraal: 39,4%
- Veel vertrouwen: 21,9%
- Heel veel vertrouwen: 2,3%

Sociaal vertrouwen is stabiel

Bron: Continue Onderzoek Burgerperspectieven 2021|4

Polarisatie en stigmatisering (1)

Nederland geen tweekamp: grote variëteit in meningen

---

	20 2	20 4	21 2	21 4
volksgezondheid beter beschermen (0-4)	35	52	35	38
zoals het nu is	46	27	35	31
vrijheid beter beschermen (6-10)	19	22	30	31

Polarisatie en stigmatisering (2)

Nederland geen tweekamp: grote variëteit in meningen

1= vaccinatie
verplicht

5= het is
goed
zoals
het nu is

10= overheid
mag geen druk
uitoefenen

Uitgelicht: Middelbaar beroepsonderwijs

- De kans op baanverlies is voor alle werknemers met een mbo-achtergrond toegenomen. Voor werknemers zonder mbo-diploma of een diploma op niveau 1 of 2 het meest.
- Door schoolsluiting en afstandsonderwijs is het moeilijk om een goed aanbod aan onderwijs te ontwikkelen dat aansluit bij de behoeften van de praktijkgerichte mbo'er.
- Minder stageplaatsen en begeleiding.
- Vertragingen en achterstanden: risico op achterstanden in Mbo groot.

Uitgelicht: Hoger onderwijs

- Zorgen over welzijn van een deel van de studenten en toenemende eenzaamheid. Tijdens versoepelingen herstel, maar niet voor iedereen.
- De helft van de studenten (51%) ervaart psychische klachten (zoals angst en somberheid), van wie 12% in ernstige mate (Trimbos/RIVM/UU). Hun mentaal welbevinden is niet in balans. Samenhang met stress, prestatiedruk en slaapproblemen.
- Het medicijngebruik is de afgelopen jaren toegenomen. Vooral het gebruik van ADHD-medicatie is flink gestegen. Ook het gebruik van antidepressiva neemt toe.
- Risico op langetermijn welzijnseffecten.

Verbind crisis en langere termijn perspectief:

1. Vereist inhoudelijk een brede blik

- Hanteer brede welvaart benadering met alle aspecten van samenleven en economie.
- Zwaarst getroffen groepen waren vaak al kwetsbaar. Corona is dus verbonden met maatschappelijke opgaves zoals: problemen in sociaal domein/zorg, kansenongelijkheid onderwijs, hervormingen arbeidsmarkt.
- Van belang om bij steunmaatregelen, en in lange termijn scenario's (leven met Covid) andere al bestaande problemen in de economie en leefomgeving mee te nemen.
- Ga uit van nieuwe kwetsbaarheden nu en op (middel)lange termijn, bijvoorbeeld voor ondernemers, mensen met long-Covid en door uitgestelde zorg.
- Elke crisis kent lange termijn welvaartseffecten en lange termijn welbevindeneffecten!

Verbind crisis en langere termijn perspectief:

2. Gevolgen besluitvorming & draagvlak

- Stuur op betrouwbare en voorspelbare overheid: scenario's helpen (WRR/DGCS).
- Van tijdelijke naar structurele, integrale aanpak. Grote problemen schuiven anders vooruit.
- Anticipeer op effecten van maatregelen i.p.v. bijsturing achteraf. Stel daartoe de juiste vragen. Bv: niet moeten scholen open of dicht, maar hoe houden we ze verantwoord open?
- Meer aandacht voor preventie en out-reachend werken: erger voorkomen; veerkracht.
- Toets scherp of alle groepen in de samenleving (ook groepen waar weinig zicht op is) worden bereikt en waak ook voor stigmatisering en uitsluiting.
- Redeneer vanuit en praat met burgers: middengroep vaak genuanceerd, maar `stiller'.
- Van top down maatregelen naar gedeelde oplossingen (collectieve actie dilemma).

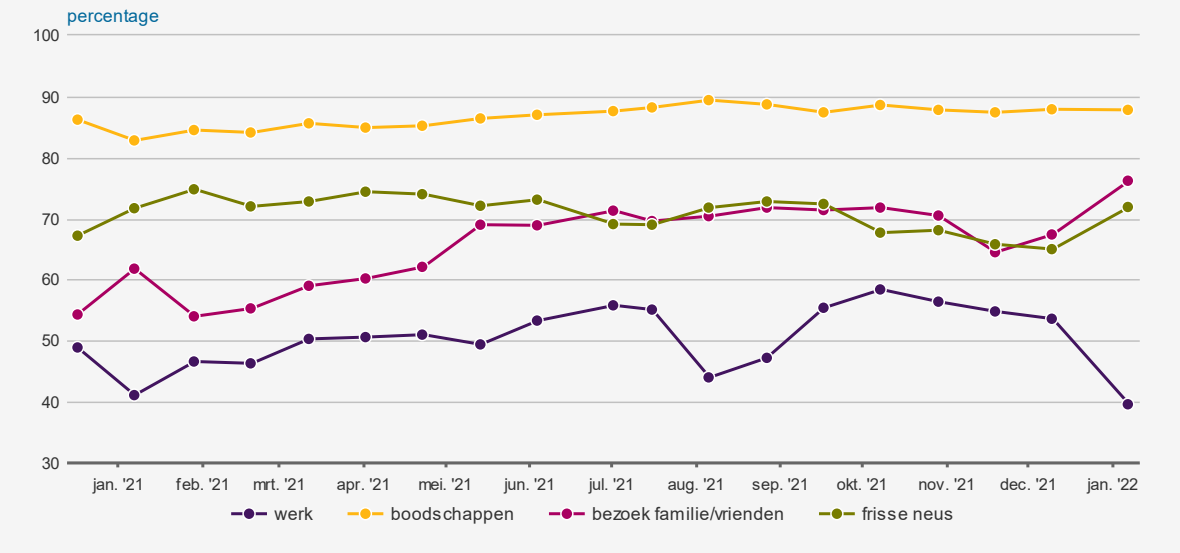

Bijlagen

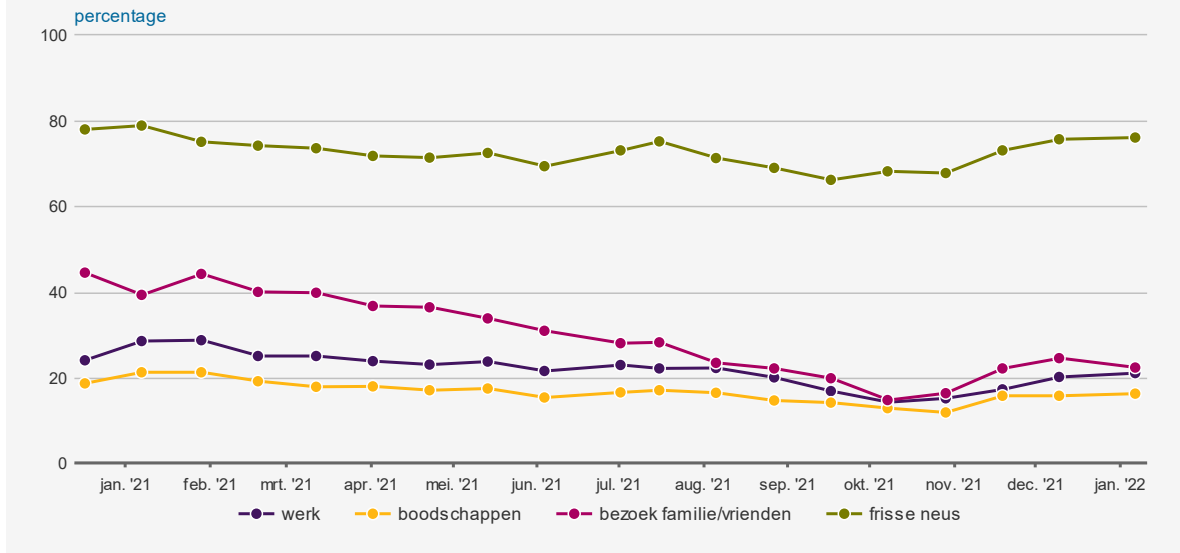
Enkele extra – actuele nog niet
gepubliceerde – gegevens van de RIVM
gedragsunit

 @SCPonderzoek

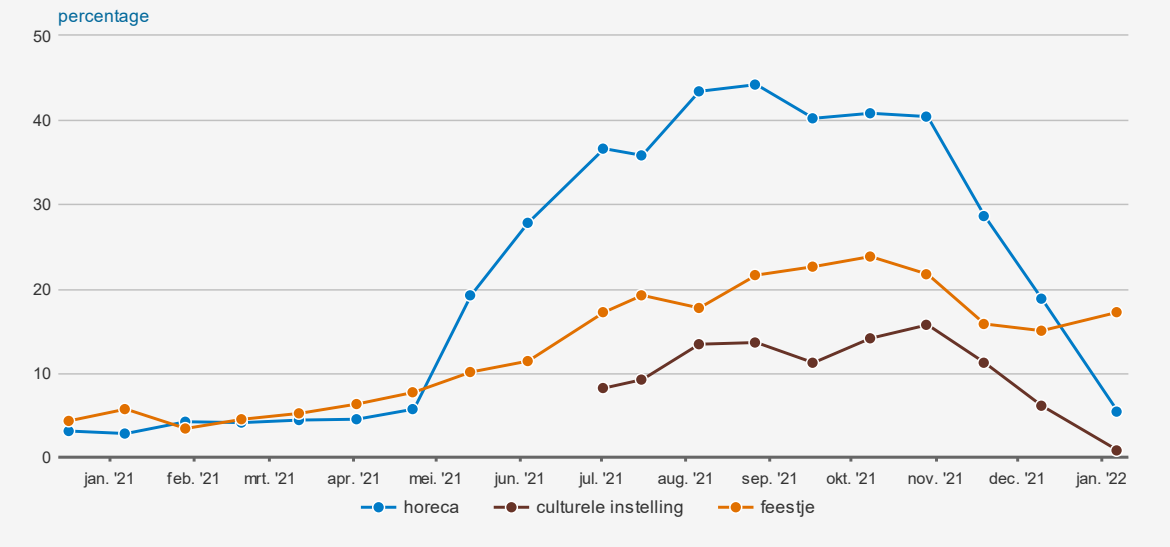
Percentage mensen dat afgelopen week naar buiten is geweest voor:

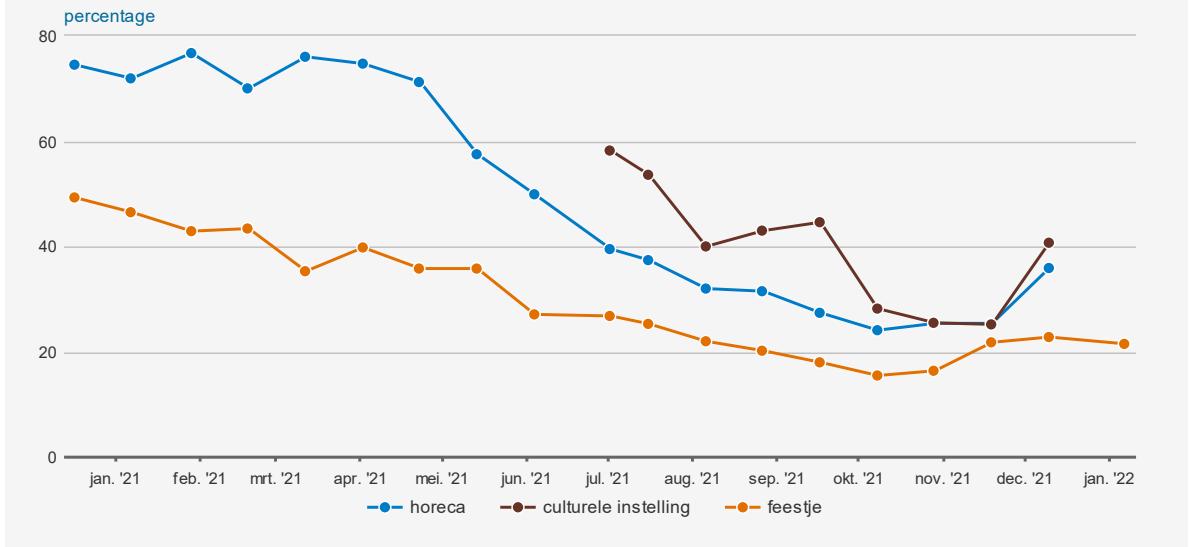
Mate waarin het lukte 1,5 meter afstand te houden

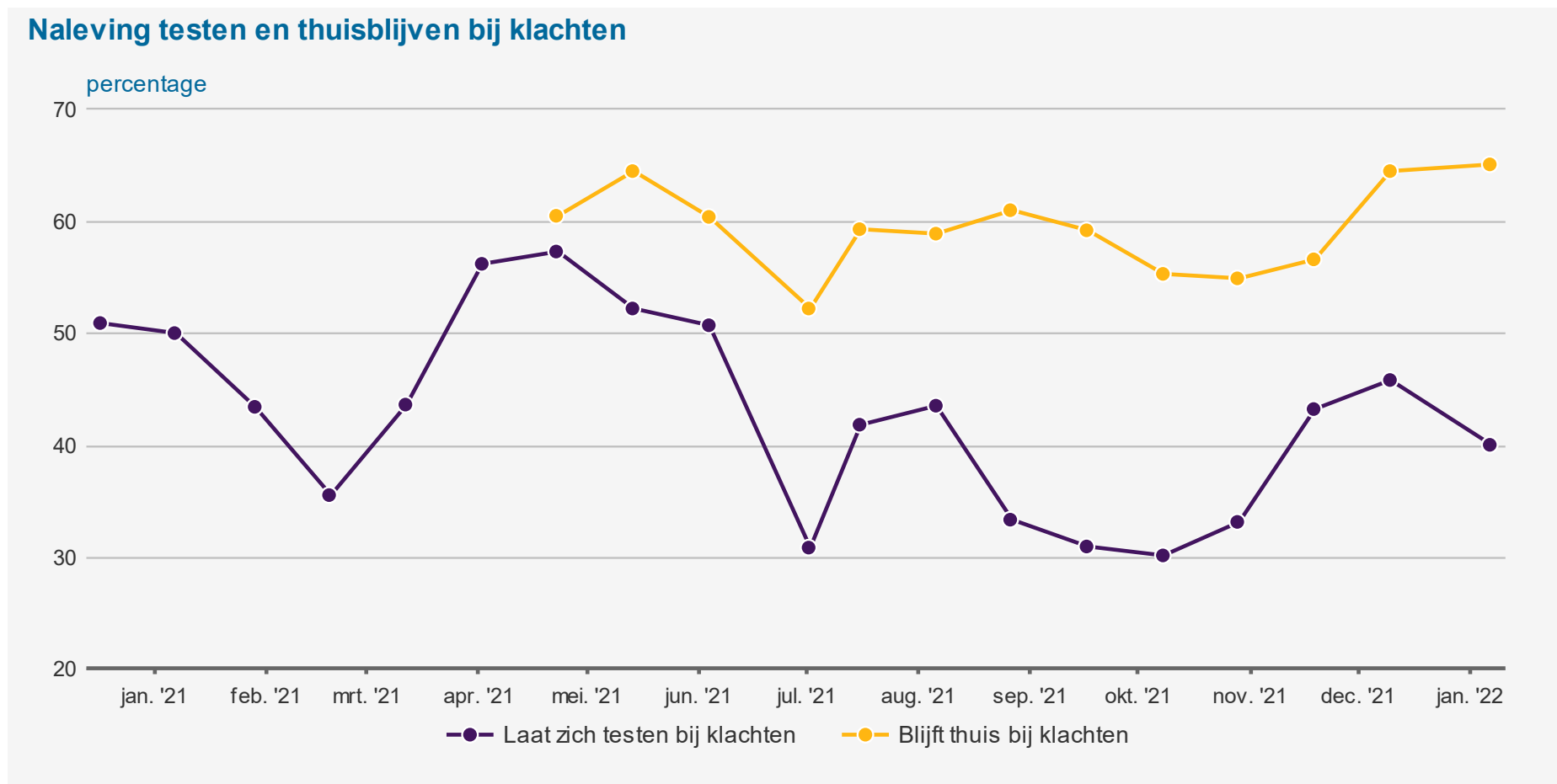
Percentage mensen dat afgelopen week naar buiten is geweest voor:

Mate waarin het lukte 1,5 meter afstand te houden

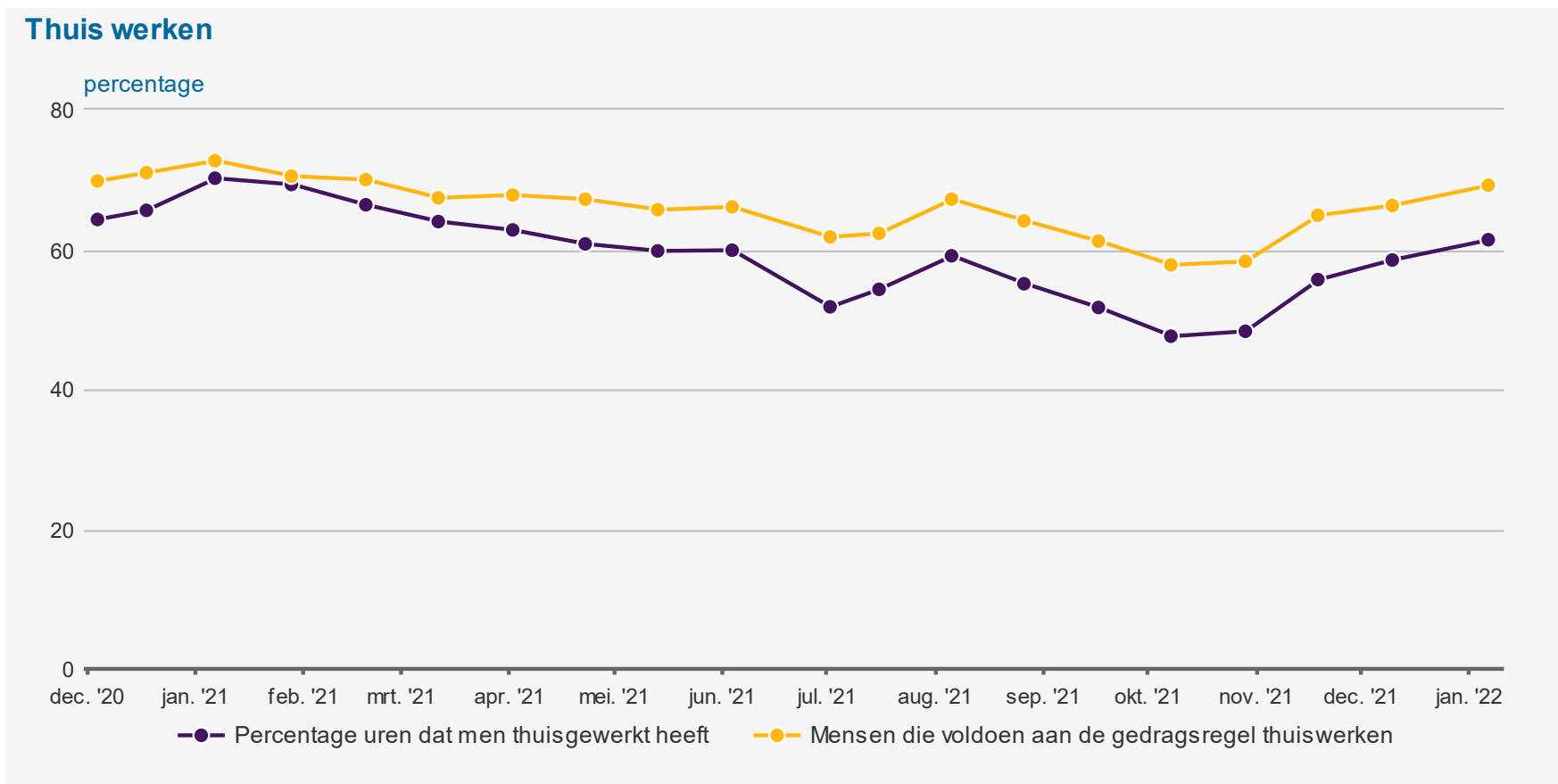

Let op: testen bij klachten bevat nog niet zelftesten

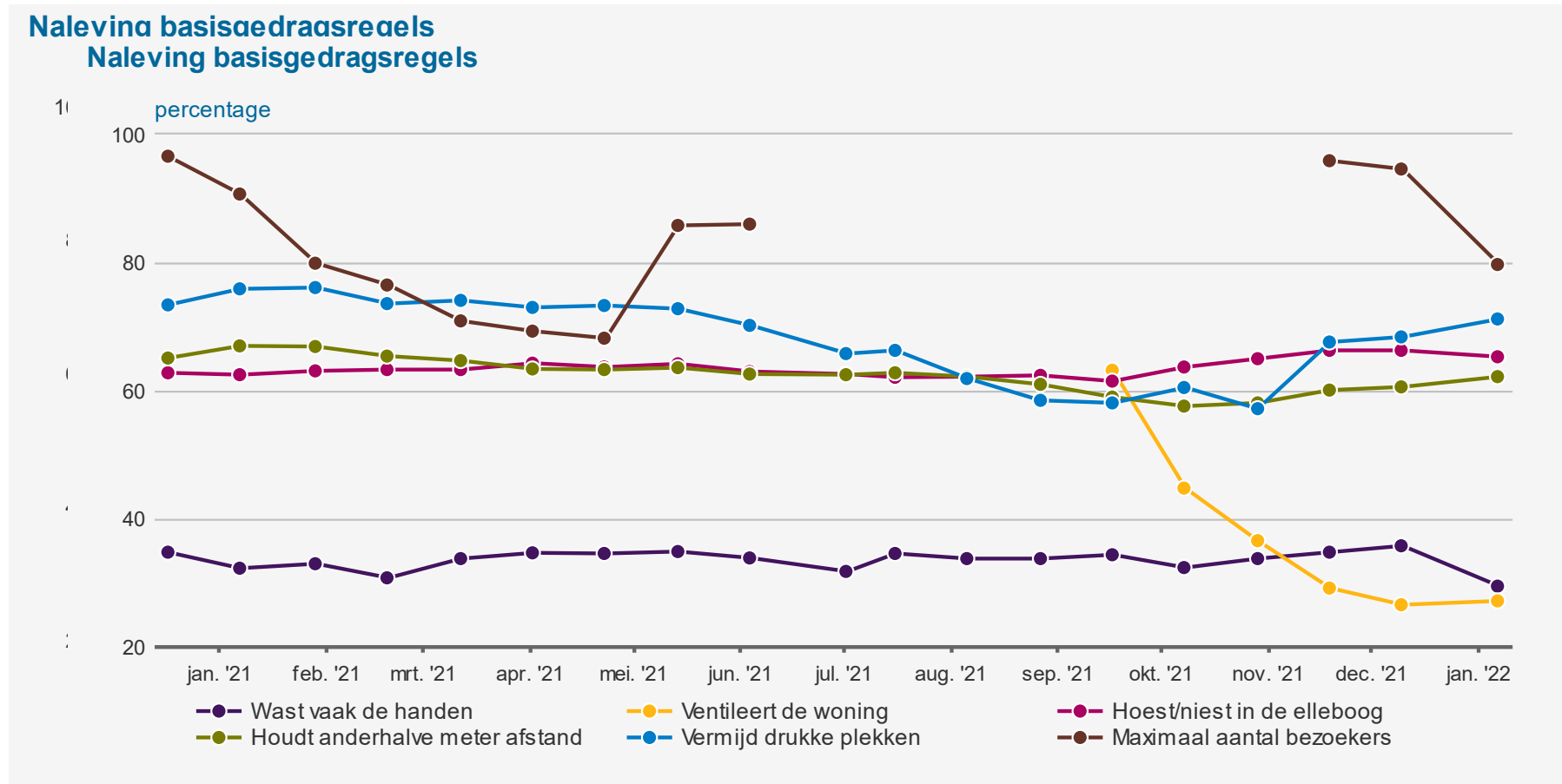
Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

Let op: niet thuis kunnen werken berekent als 'onthefing' en dus compliant

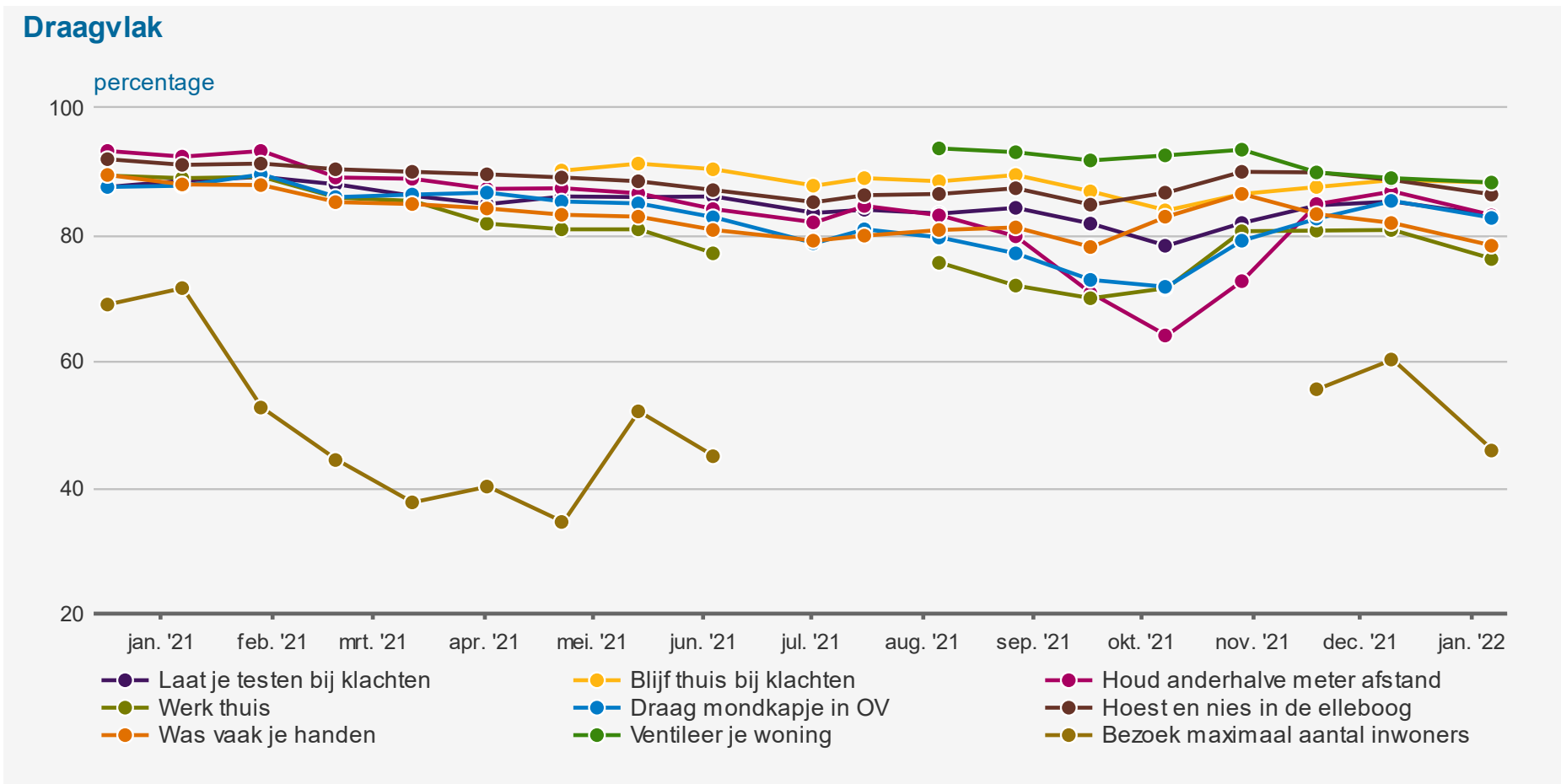
Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

Let op: onderbreking max. aantal bezoekers omdat norm tijdelijk was opgeheven

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

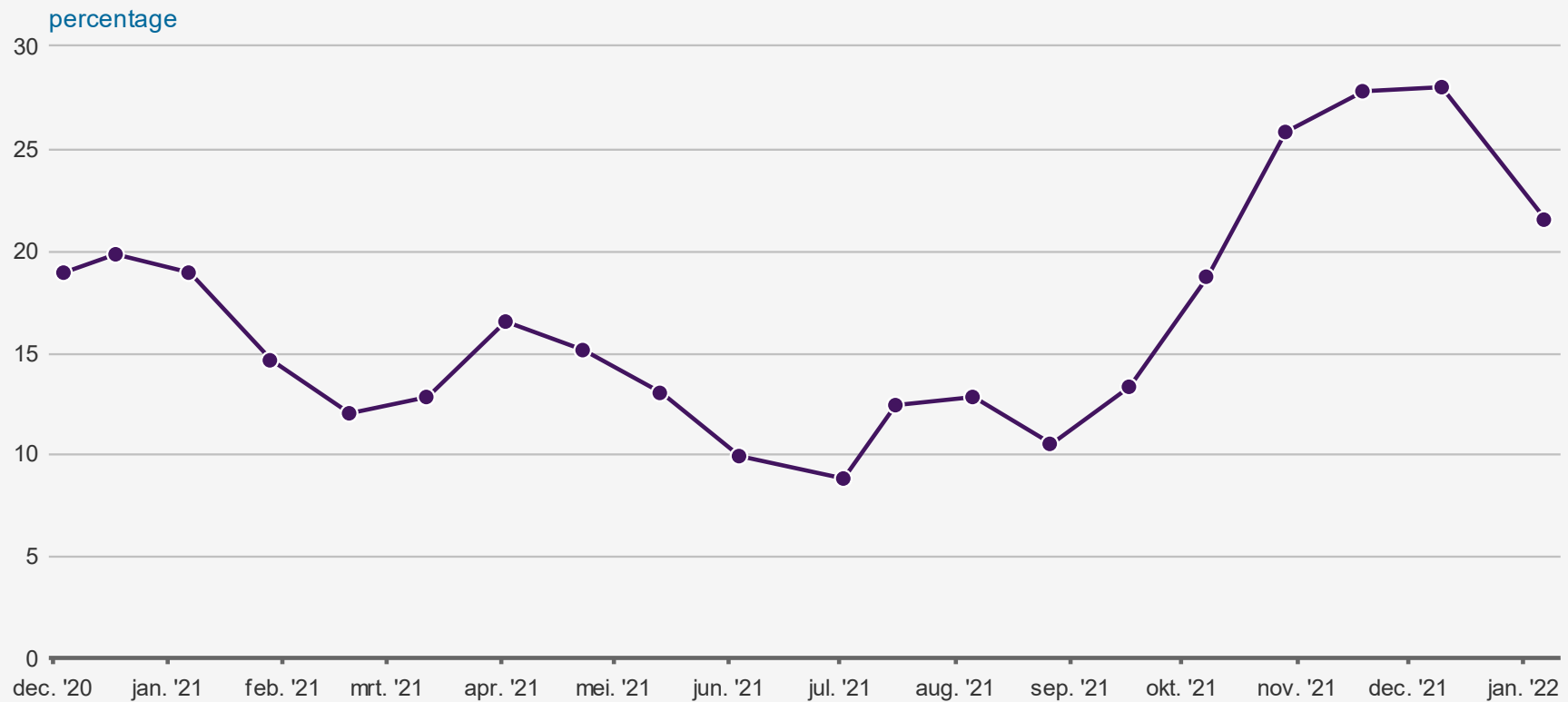
Let op: onderbreking max. aantal bezoekers omdat norm tijdelijk was opgeheven

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

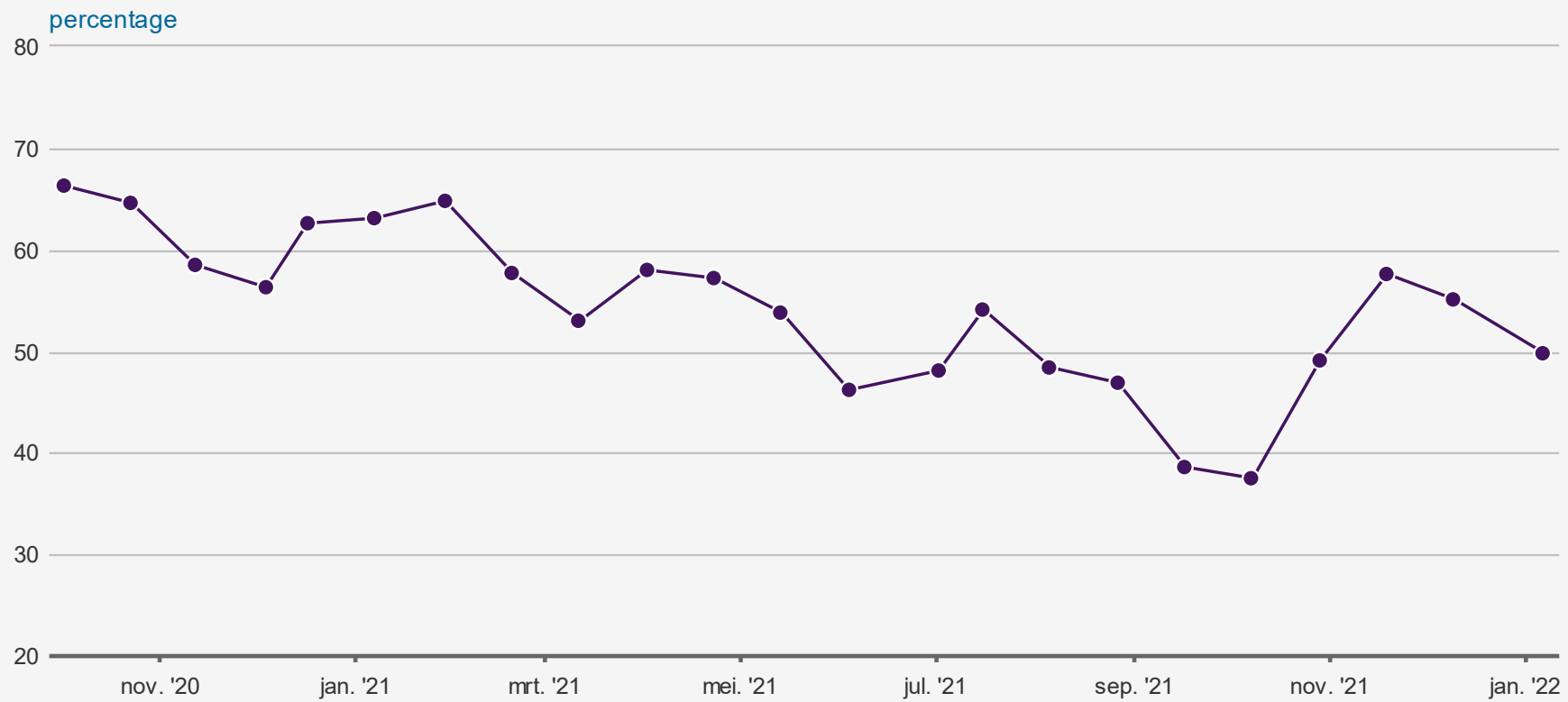

Percentage deelnemers met minstens één coronagerelateerde klacht

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit

Zorgen over het corona-virus

Bron: Onderzoek RIVM Corona Gedragsunit